

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ, АДМІНІСТРУВАННЯ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ
КАФЕДРА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЮ ТА ТУРИСТИЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МЕНЕДЖМЕНТ І АДМІНІСТРУВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

освітній ступінь _____ магістр _____
(назва освітнього ступеня)

галузь знань _____ 07 Управління та адміністрування _____
(шифр і назва галузі знань)

спеціальність _____ 073 Менеджмент _____
(код і назва спеціальності (предметної спеціальності або спеціалізації))

освітня програма «Менеджмент. Управління закладом освіти»

тип дисципліни _____ вибіркова _____
(обов'язкова / вибіркова / факультативна)

ПОГОДЖЕНО:

Голова ради з якості вищої освіти
факультету управління, адміністрування та
інформаційної діяльності

Драгієва Л.В.
(підпис, ініціали, прізвище)

РЕКОМЕНДОВАНО:

кафедрою управління підприємницькою та
туристичною діяльністю
протокол № 9 від 11 січня 2023 р.

Завідувач кафедри
Метіль Т.К.
(підпис, ініціали, прізвище)

Розробники програми:

к.е.н., доцент кафедри управління підприємницькою та
туристичною діяльністю Метіль Т.К.

Рецензенти програми:

д.е.н., професор кафедри управління підприємницькою та
туристичною діяльністю Меркулов М.М.

1. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна	Заочна
Кількість кредитів: 4	Лекції:	
	16	4
Модулів: 1	Практичні заняття:	
Загальна кількість годин: 120	-	-
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом: 1	Лабораторні заняття:	
	-	-
Семестр: 1-3	Семінарські заняття:	
	16	4
Тижневе навантаження (год.):	Консультації:	
	-	-
- аудиторне: 3	Індивідуальні заняття:	
- самостійна робота: 6	-	-
Форма підсумкового контролю: залік	-	-
Мова навчання: українська	Самостійна робота:	
	88	112

2. МЕТА ДИСЦИПЛІНИ

Предмет вивчення навчальної дисципліни: сукупність господарських, економічних, правових, фінансових відносин у сфері зовнішньоекономічної діяльності.

Мета і завдання навчальної дисципліни полягає у отриманні студентами системних знань з об'єктивних закономірностей, умов, процесів і специфічних особливостей зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД), а також набутті навичок їх практичного використання.

Передумови для вивчення дисципліни. Теоретичною і методологічною базою вивчення дисципліни є: «Менеджмент», «Економіка підприємства».

Міждисциплінарні зв'язки вивчення дисципліни тісно пов'язано з навчальними дисциплінами: «Економічне управління діяльністю суб'єктів господарювання», «управління проектами та ризиками», «Економіка і організація інноваційно-інвестиційного розвитку суб'єктів господарювання», «Стратегічний менеджмент та маркетинг».

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути такі результати навчання:

1. Знати:

- сучасну термінологію міжнародного бізнесу;
- методи та інструменти регулювання зовнішньоекономічної діяльності;
- особливості та тенденції сучасного етапу розвитку світового ринку;
- критерії відбору міжнародних ринків;
- принципи вибору способу виходу на зовнішні ринки;
- особливості товарної та цінової політики на світових ринках;
- порядок розробки та укладання міжнародних контрактів;
- принципи міжнародних розрахункових та кредитних відносин;
- особливості оподаткування, страхування ЗЕД, її митного і валютного регулювання.

2. Уміння :

- збирати та аналізувати інформацію з метою вибору та дослідження закордонних ринків;
- аргументувати рішення про вихід на зовнішні ринки;
- оцінювати кон'юнктуру зарубіжного ринку;
- планувати стратегію виходу на зовнішні ринки, обґрунтовуючи її вибір;

- розробляти міжнародний товарний асортимент;
- розраховувати експортні ціни; здійснювати пошук та оцінку закордонних партнерів;
- здійснювати й укладати міжнародні контракти, розрахунки за ними;
- планувати розміри податків за підсумками ЗЕД, вміти оптимізувати їх; розраховувати митну вартість товару, суму мита, митних зборів, ПДВ при перевезенні товарів через кордон;
- здійснювати операції з валютними цінностями;
- страхувати зовнішньоекономічні операції.

3. Комунікація :

- показувати уміння працювати автономно та в команді, мати навички міжособистісної взаємодії, які дозволяють досягати професійних цілей.
- використовувати сучасні комп'ютерні і телекомунікаційні технології обміну та розповсюдження професійно спрямованої інформації у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.
- оволодіти навичками письмової та усної професійної комунікації державною й іноземною мовами.

4. Автономність та відповідальність .

- відповідальність за прийняття рішень у складних і непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та прогнозування.
- управління комплексними діями або проектами.
- відповідальність професійний розвиток окремих осіб та/або груп осіб.
- здатність до подальшого навчання з високим рівнем автономності.

4. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назви модулів / тем	Кількість годин (денна форма навчання)						Кількість годин (заочна форма навчання)					
		Аудиторні	Лекції	Семінарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Самостійна робота	Аудиторні	Лекції	Семінарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Самостійна робота
1	Зовнішньоекономічна діяльність як складова економіки підприємства.	4	2	2			12	4	2	2			12
2	Система регулювання зовнішньоекономічної діяльності підприємств в Україні.	4	2	2			10	4	2	2			12
3	Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності підприємств.	4	2	2			10						12
4	Валютне регулювання зовнішньоекономічної діяльності підприємства.	4	2	2			8						14
5	Зовнішньоторговельні операції підприємств.	4	2	2			12						16
6	Контракт у зовнішньоекономічної діяльності.	4	2	2			8						16
7	Транспортне забезпечення та	4	2	2			10						12

	страхування зовнішньоекономічної діяльності підприємства.											
8	Форми розрахунків та інвестування у зовнішньоекономічної діяльності.	4	2	2			14					14
	Проміжний контроль						4					4
	Разом:	32	16	16			88	8	4	4		112

5. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗА ТЕМАМИ

Тема 1. Зовнішньоекономічна діяльність як складова економіки підприємства.

Характеристика категорій зовнішньоекономічної сфери та їх взаємозв'язки. Функції зовнішньоекономічної діяльності. Сутність поняття «зовнішньоекономічна діяльність», основні види і форми зовнішньоекономічної діяльності. Принципи здійснення зовнішньоекономічної діяльності.

Тема 2. Система регулювання зовнішньоекономічної діяльності підприємств в Україні.

Характеристика системи регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Нормативно-правові акти України щодо зовнішньоекономічної діяльності. Право на здійснення зовнішньоекономічної діяльності.

Основи регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Державне регулювання. Характеристика недержавних органів регулювання зовнішньоекономічної діяльності: торгово-промислові палати, фондові та валютні біржі та подібне. Економічні інструменти регулювання зовнішньоекономічної діяльності: податки, збори. Характеристика механізму формування валютних фондів підприємств. Характеристика адміністративних методів регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Реєстрація суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. Реєстрація зовнішніх контрактів. Оперативне регулювання. Нетарифні методи регулювання, їх класифікація і характеристика. Механізм реалізації квот і ліцензій при здійсненні експорту та імпорту товарів. Система ліцензування і квотування. Антидемпінгове та компенсаційне мито. Інформаційне забезпечення зовнішньоекономічної діяльності.

Тема 3. Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності підприємств.

Основні напрями митної політики України. Характеристика органів державного регулювання митної справи, їх структура. Організація системи митного контролю. Форми здійснення митного контролю. Порядок митного оформлення товарів. Єдиний митний тариф. Види і ставки мита, обмеження щодо експортно-імпортних і транспортних операцій. Митні документи та специфіка їх оформлення. Декларування товарів, форми декларування, процедура декларування. Поняття вантажної митної декларації. Поняття митної вартості. Механізм нарахування та види митних платежів. Митні збори, нарахування акцизного збору та ПДВ.

Тема 4. Зовнішньоторговельні операції підприємств.

Класифікація і характеристика різноманітних форм виходу на зовнішні ринки. Умови існування. Критерії вибору форм виходу підприємств на зовнішні ринки. Вивчення і аналіз умов ринку. Дослідження потенційних можливостей фірми. Пошук партнерів при здійсненні безпосередніх експортно-імпортних операцій. Способи встановлення контактів з потенційним партнером. Тактика і стратегія проведення переговорів. Укладання угод з ініціативи продавця. Укладання угод з ініціативи покупця. Поняття оферти, її види. Акцепт. Комерційні документи, запит і замовлення, процедура їх використання

Класифікація угод зустрічної торгівлі. Операції натурального обміну (бартер). Операції, які передбачають участь продавця в реалізації товарів, запропонованих покупцем. Комерційна компенсація, зустрічні закупівлі, авансові закупівлі, угоди типу «світч», угоди типу, «оффсет», рамочні угоди, угоди позитивної зустрічної торгівлі, угоди щодо зворотного експорту, програми пов'язання імпорту та експорту і обов'язки, які передбачають участь інвестора в експорті товарів країни-імпортера. Операції в рамках промислового співробітництва. Співробітництво на комерційній основі, виробнича кооперація, операції з давальницькою сировиною. Розповсюдження операцій зустрічної торгівлі в Україні. Регулювання щодо їх здійснення на території.

Характеристика та класифікація посередників за обсягом повноважень і за місцем, що вони посідають на зовнішніх ринках. Агенти, представники, брокери, маклери. Угоди комісії, їх особливості. Угоди чистої комісії. Договір «делькредере». Угоди консигнації, особливості і можливості здійснення. Способи консигнації. Торгові агенти, агенти повірені: обов'язки, особливості, регулювання. Дистриб'ютори, дилери, їх місце на ринку. Прості агенти, агенти з правом «першої руки», монополні (ексклюзивні) агенти. Регулювання посередницьких операцій в Україні. Оренда машин і устаткування. Класифікація, характеристика та особливості виконання лізингових операцій. Закордонний досвід щодо здійснення лізингових операцій. Практика лізингу в Україні. Правове регулювання лізингових відносин.

Тема 5. Контракт у зовнішньоекономічній діяльності.

Суть і мета договірних відносин між підприємствами на зовнішньому ринку. Права і обов'язки сторін. Регулювання укладання міжнародних договорів купівлі-продажу. Конвенція ООН щодо договорів міжнародної купівлі-продажу товарів. Етапи здійснення експортно-імпоротної угоди. Види контрактів та їх класифікація. Форми, умови, порядок укладання контрактів. Способи встановлення взаємовідносин між потенційними покупцями та продавцями товару.

Типові контракти в міжнародній торгівлі. Торгові звичаї та їх значення. Можливий набір умов (розділів) контракту. Умови контракту: обов'язкові та додаткові. Зміст і характеристика основних умов контракту. Преамбула. Предмет контракту. Кількість та якість товару в контракті. Базисні умови поставки. Транспортні умови. Термін і дата постачання. Пакування і маркування. Гарантії на технічне обслуговування. Порядок приймання товару. Рекламачії і санкції. Арбітраж. Форс-мажорні обставини. Інші умови. Термін поставки, вимоги до нього. Етапи виконання експортно-імпортного контракту. Базисна умова поставки товарів. Суть та еволюція умов «Інкотермс». Характеристика основних груп: Е, F, С, D. Поділ базисних умов в залежності від виду транспорту.

Тема 6. Валютне регулювання зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

Державна політика в Україні щодо валютного регулювання. Принципи організації валютно-кредитного механізму зовнішньоекономічної діяльності підприємств. Діяльність Укресімбанку. Валютні операції. Порядок придбання і використання валюти. Фінансова звітність резидентів. Порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті. Нормативна база щодо валютного регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Система валютного контролю. Державні органи, що здійснюють валютний контроль, їх функції, обов'язки.

Тема 7. Транспортне забезпечення та страхування зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

Принципи управління комерційною діяльністю транспортних установ в Україні. Транспортні умови комерційних контрактів. Фрахт та страхування міжнародних перевезень. Види міжнародних перевезень: морські, автомобільні, повітряні, залізничні. Організація та технологія міжнародних перевезень. Порядок заповнення міжнародної транспортної документації. Особливості транспортного обслуговування зовнішньоекономічних перевезень в Україні. Порядок надання транспортно-експедиційних послуг підприємствам суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності. Методика визначення ціни за транспортне обслуговування.

Тема 8. Форми розрахунків та інвестування у зовнішньоекономічної діяльності.

Форми платежу: готівка, авансовий, в кредит. Кредитні засоби платежу. Чеки, їх види, гарантії. Вексель: форма, акцепт, аваль. Банківський переказ. Види акредитивів, загальні положення щодо використання. Акредитив у розрахунках за експортні товари, акредитив у розрахунках по імпорту. Інкасо, документарне інкасо, чисте. Відкритий рахунок.

Порядок створення змішаних підприємств за участю українського капіталу за кордоном, їх види, умови існування та ліквідування. Комерційна діяльність змішаних підприємств. Прибутки та оподаткування. Умови та порядок створення підприємств за участю іноземних інвесторів в Україні. Організаційні аспекти діяльності спільних підприємств. Трансфертне ціноутворення в спільних підприємств. Утворення фондів і розподіл прибутків. Оподаткування. Перспективи розвитку спільних підприємств в Україні.

5.2. Тематика семінарських занять

Тема 1. Зовнішньоекономічна діяльність як складова економіки підприємства.

Тема 2. Система регулювання зовнішньоекономічної діяльності підприємств в Україні.

Тема 3. Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності підприємств.

Тема 4. Зовнішньоторговельні операції підприємств.

Тема 5. Контракт у зовнішньоекономічної діяльності.

Тема 6. Валютне регулювання зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

Тема 7. Транспортне забезпечення та страхування зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

Тема 8. Форми розрахунків та інвестування у зовнішньоекономічної діяльності.

5.3. Організація самостійної роботи студентів

Загальний обсяг СРС з дисципліни становить 88 год. та 112 год. для заочної форми навчання.

Основні види самостійної роботи, які запропоновані студентам для засвоєння теоретичних знань з дисципліни «Менеджмент і адміністрування зовнішньоекономічної діяльності»:

➤ опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу з використанням конспекту лекцій, підручника, довідкової літератури;

➤ підготовка до семінарських занять;

➤ вивчення окремих питань, що винесені на самостійне опрацювання;

➤ пошукова робота з електронними джерелами;

➤ підготовка і написання рефератів;

➤ підготовка студентів до проведення поміжного (модульного) контролю та заліку.

Розподіл годин на виконання СРС

№з/п	Вид самостійної роботи	Кількість годин	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
1.	Опрацювання лекційного матеріалу	5	2
2.	Підготовка до семінарських занять	15	4
3.	Підготовка до модульного (проміжного) контролю	4	4
4.	Опрацювання тем, винесених на самостійну підготовку, в тому числі конспектування за заданим планом	50	72
5.	Підготовка рефератів (доповідей)	4	10
6.	Вирішення управлінських ситуацій та виконання тестових завдань	10	20

Тематика індивідуальних (групових) завдань:

Індивідуальне завдання є обов'язковим для виконання та передбачає написання реферату на одну із запропонованих тем. Разом з тим у здобувач освіти може запропонувати свою тему у відповідності до особистих науково-дослідних інтересів та погодити її з викладачем. Також за бажанням студент може написати декілька рефератів протягом семестру для підвищення загальної оцінки за курс.

Окрім цього замість написання реферату можуть бути зараховано прослуховування курсів і у відповідності до тема навчальної дисципліни на платформах EdEra, Prometheus. Зарахування відбувається за наявності сертифікату про успішне проходження курсу.

6. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

6.1. *Форми поточного контролю:* усне опитування, перевірка завдань індивідуальної самостійної роботи

6.2. *Форми проміжного контролю:* модульна контрольна робота

6.3. *Форми підсумкового контролю:* залік

6.4. *Засоби діагностики результатів навчання:* подано у силабусі навчальної дисципліни

6.5. *Критерії оцінювання результатів навчання:* подано у силабусі навчальної дисципліни

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби для демонстрування презентацій (ноутбук, проектор).

8. ОСНОВНІ Й ДОПОМІЖНІ ДЖЕРЕЛА ДЛЯ ВИВЧЕННЯ КУРСУ

Основні:

1. Батченко Л.В., Дятлова В.В., Мойсеєнко К.Є., Ткаченко О.Г. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності: навчальний посібник / за заг. ред. д.е.н., проф Дятлової В.В. У 2-х частинах. Частина I. Харків: Вид-во «НТМТ», 2018. 259 с

2. Пазуха М.Д. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств. К.: ТОВ "Кондор", 2018. 230с.

3. Постанова Кабінету Міністрів України від 24 жовтня 2002 р. N 1569 «Про затвердження Порядку справляння єдиного збору у пунктах пропуску через державний кордон». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1569-2002-p#Text>

4. Податковий кодекс зі змінами та доповненнями (ВВР), 2011, № 13-14, № 15-16, № 17. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> ,

5. Конституція України: № 254к/96ВР Прийнята на V сесії Верховної Ради України 28 Київ: Центр учбової літератури, 2012. 248 с.

6. Козик В. В. Зовнішньоекономічні операції і контракти: Навч. Посіб / В. В. Козик, Л.А. Панкова та ін. К. : Центр навчальної літератури, 2018. 608 с.

7. Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності.: навчальний посібник / К.Ю. Величко, В.О. Козуб, Л.Л. Носач та ін. Харків: Видавництво "Форт", 2017. 222 с.

8. Міжнародні економічні відносини та зовнішньоекономічна діяльність: навчальний посібник / Т. Зінчук, І. Горбачева, О. Ковальчук, Н. Куцмус та ін. Київ: ЦНУЛ, 2017, 512 с.

9. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності. К.В. Ковтуненко, О.М. Коваленко, О.В. Станіславик та ін.; за ред. д.е.н., доц. Ковтуненко К.В. 2018. 505 с.

10. Полянська А. С. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств нафтогазового комплексу: навч. посіб. Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2015. 250 с.

11. Хрупович С.Є. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства : навчальний посібник. Тернопіль, 2017. 137 с

12. Менеджмент зовнішньоекономічної та інноваційної діяльності (для магістрів): навчальний посібник / К. В. Ковтуненко, О. М. Коваленко, О. В. Станіславик та ін. ; за ред. К. В. Ковтуненко. Київ : Центр учбової літератури, 2018 . 504 с.

13. Закон України "Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності"(ВВР),

2005, № 48, ст.483. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2806-15#Text>

14. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо оптимізації видачі документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності» від 17 травня 2012 р. № 4782-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4782-17#Text>

15. Постанова Кабінету Міністрів України від від 18 січня 2003 р. № 93 «Про справляння плати за виконання митних формальностей митними органами поза місцем розташування митних органів або поза робочим часом, установленим для митних органів». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93-2003-п#Text>

16. Постанова Кабінету Міністрів України від 21 травня 2012 р. № 434 «Про обсяги та порядок ввезення громадянами на митну територію України харчових продуктів для власного споживання». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/434-2012-п#Text>

17. Ольшанський О. В. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності. Х. : ХДУХТ, 2019. 103 с.

18. Хрупович С.Є. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: навчальний посібник для студентів усіх форм навчання напряму підготовки 6.030504 «Економіка підприємства», спеціальності: 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» / Світлана Хрупович. Тернопіль, 2017. 137 с.

Допоміжна література:

19. Акименко О. Ю. Формування механізму сучасного регулювання зовнішньоекономічної діяльності як важливої передумови розвитку експортно орієнтованого виробництва. Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2019. № 24. С. 5-9. URL: http://www.visnykeconom.uzhnu.uz.ua/archive/24_1_2019ua/3.pdf

20. Батанова Л. О. Фінансовий контроль у сфері державної митної справи: монографія ; Нац. URL: www.biblvnad.org.ua .

21. Дергачова Г. М., Пінчук О. В. Підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємства. 2020. URL: <http://confmanagement.kpi.ua/proc/article/view/201167>

22. Додін Є. В. Міжнародне співробітництво з питань митної справи: навч. посіб. Нац. ун-т політехніки, 2015. 230 с

23. Завгородній А. В. Принципи зовнішньоекономічної діяльності: національні та регіональні виміри. *Український журнал прикладної економіки*. 2019. Том 4. № 1. С. 85-93

24. Малишко Є. О. Аналіз зв'язку посередників та суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. *Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2019. № 25. С. 149-153. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/25_1_2019ua/34.pdf

25. Михайловська О.В. Спеціальні економічні утворення в системі міжнародних інтеграційних процесів. К.: Кондор, 2016. 200 с.

26. Податковий кодекс України: спеціальний випуск бухгалтерського тижневика «Дебет-кредит» від 27.12.2010 р. К.: Новий друк, 2010. 288 с.

Інформаційні ресурси:

1. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України. (№N 959-XII від 16. 04. 1991 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12> .

2. Про валюту і валютні операції: Закон України. (Документ 2473-VIII, від 21.06.2018 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19> .

3. Про режим іноземного інвестування: Закон України. (19.03.1996 № 93/96-ВР). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93/96-%D0%B2%D1%80>.

4. Про інвестиційну діяльність: Закон України. № 1560-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>.

5. Митний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>

6. Інкотермс – 2020. URL: <http://www.compet.kh.gov.ua/ukr/2443-novi-pravilainkoterm2020> .

7. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. URL: <http://www.me.gov.ua>.
8. Офіційний сайт Державної митної служби України. URL: <http://www.customs.gov.ua>.
9. Офіційний сайт Державної регуляторної служби України. URL: <http://www.dkrp.gov.ua/>.
10. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
11. Офіційний сайт Державної служби експортного контролю. URL: <http://www.dsecu.gov.ua>.
12. Інтернет-портал для управлінців. URL: <http://www.management.com.ua>.
13. Офіційний сайт Світової організації торгівлі (World Trade Organization). URL: <https://www.wto.org>